

ALBENA
TEATRE

teatro
tanka

El museu del temps

TEXT: **José Antonio Portillo i Patxo Tellería**

DIRECCIÓ: **Fernando Bernués i Laura Useletí**

AMB **Alex Cantó, Nacho Diago i Julio Salvi / Carmelo Moreno**

dossier didàctic

De senyals

Teatres
DE LA GENERALITAT VALENCIANA

De senyals

De senyals

DOSSIER DIDÀCTIC “EL MUSEU DEL TEMPS”

(Notes per al professorat)

Hay un único lugar donde ayer y hoy se encuentran y se reconocen y se abrazan.

Ese lugar es mañana.

Eduardo Galeano

“**El Museu del Temps**” és un espectacle teatral creat a partir del projecte literari o plàstic de **José Antonio Portillo**, del mateix títol. Com ja férem fa cinc anys, amb el muntatge “**Artefactes**” a càrrec d’**Albena Teatre** i **Tanttaka Teatroa**, ara volem tornar a apropar-nos de la mà d’aquest creador i pedagog a l’univers infantil. Per mitjà dels seus artilugis per contar històries, dotats d’una sensibilitat extraordinària, intentarem apropar-nos sense perjudicis a la visió que els infants tenen del món.

Si a “**Artefactes**” la proposta era la invitació a la lectura i a la creació literària mitjançant jocs i estímuls per tal que els més menuts trencaren el gel i s’aproparen a l’univers narratiu, ara amb “**El Museu del Temps**” ens plantegem un joc perquè els xiquets i xiquetes reflexionen sobre el pas del temps. Amb aquest tema volem evidenciar la importància de la memòria i la necessitat de conservar vius els records de determinats moments de la nostra vida, i com, de vegades, els objectes –també una melodia o una olor– acosten a un temps passat, a un espai, a unes situacions concretes i a unes persones. Tot açò ho posem en relació amb la introducció d’un tema tan actual i delicat com el de la immigració. Per fer possible tot açò, Albena Teatre i Tanttaka Teatroa han optat en aquesta ocasió per una dramatúrgia escènica –a càrrec de **Patxo Tellería**– que de la mateixa manera que a “**Artefactes**”, parteix de la realitat. Heu de saber que “**El Museu del Temps**” existeix físicament, és a dir, és real, encara que és un museu molt peculiar, es troba amagat de la llum del sol, baix terra.

Jose Antonio Portillo fa temps que va iniciar aquest projecte per encàrrec del Centre Cultural de Belem (Portugal) amb co-finançament de la Unió Europea. Durant anys ha treballat amb nens de diverses ciutats europees per a la creació d’aquest museu, on els nens han amagat i referenciat tota mena d’objectes. Sabem per tant que veritablement existeixen, a diverses ciutats europees, objectes soterrats pels menuts. Objectes que ells estimaven i als que després de deixar constància per escrit han decidit donar-los una nova vida, soterrant-los per sempre en un parc, en una jardí, en el pati del col·legí o en el camp. Amb tot, s’han pres la molèstia de fer un xicotet plànol d’on està soterrat i de narrar la història d’aquest objecte, perquè tothom puga compartir l’experiència. Les històries i testimonis que descriuen xiquets i xiquetes, de condicions socials ben diferents, resulten commovedors, divertides, paradoxals, de vegades esgarrifadores i, algunes, fins i tot, poètiques. Amb els anys, Portillo ha recollit eixos testimonis, documentant l’edat i les dades del xiquet, acompanyant-la d’una foto o dibuix de l’objecte soterrat i la història que s’amaga al darrere. Aquest extens arxiu, una mostra de la qual ha estat publicada per l’editorial Kalandraka en forma de llibre, representa el corpus del que es coneix com el “**Museu del Temps**”.

Fascinats per aquesta història hem intentat portar-la al teatre, mesclant ficció i realitat i donant-li un ritme i una dramatúrgia que hem considerat adequades. La direcció està a càrrec de **Fernando Bernués** i **Laura Useletí** que han codirigit els tres actors que donen vida als diferents personatges: un arxiver del Museu del Temps, el seu millor amic -un mag amnèsic que es guanya la vida pels carrers-, i un avi estranger que busca el seu net.

Finalment i una vegada acabada la representació us proposarem als mestres continuar amb aquest joc i passar a formar part real del “**Museu del Temps**” creant la història d’un objecte orfe, soterrar-lo i enviar-nos per correu aquesta informació, per tal d’arxivar-la a les branques dels arbres d’aquest particular museu. A més a més, a nivell personal, si ho volen, els més menuts podran participar amb un objecte propi, encara que siga amb la col·laboració d’algun adult, per tal de documentar la seua història, soterrar-lo, omplir la fitxa que se’ls entregarà i, per fi, enviar-nos-la perquè entre a formar part del gran arxiu del “Museu del Temps”

“Caminar és pensar amb els peus.”

Robert Smithson

L’experiència dels objectes soterrats fins ara al **Museu del Temps** ens diu, segons Portillo, que sovint els xiquets trien espais públics secundaris, jardins o places sense renom però que, per ells, són importants per una o altra raó que sovint té a veure amb una experiència emocional. Llocs insignificants segons les guies d’espais històrics de les ciutats, que adquireixen tota la importància quan definim el mapa on estan soterrats amb el nostre record. Algú podria dir que es tracta d’un museu inútil, d’una quimera inexistent però, preguntem-nos amb mirada senzilla dels infants per a què serveix i què és realment un museu? Un lloc per a la contemplació ple d’objectes morts destinat a una élite experta i distingida o un espai viu on recordar les coses que foren importants per a nosaltres? I una altra pregunta, com farem per acotar la immensitat d’aquest museu? O, aquesta altra, es pot fer un museu de coses que no existeixen? D’entrada se’ns acudeix que podríem inventar altres tipus de “museus impossibles”. (com per exemple el museu de les primeres vegades - primers besos, primers amics, o la primera vegada que despertaren en una ciutat estranya-, el museu dels rajos de lluna, de les mirades trobades pel carrer, de les paraules que no diguérem per demanar perdó, etc.) aquesta experiència pot servir-nos com entrenament per anar a veure aquesta obra de teatre que se’ns dubte, serà un viatge de coneixement.

A continuació us proposarem una sèrie d’activitats a fer abans i després de l’espectacle que esperem serviran per traure més profit a l’experiència única i irrepetible que és l’assistència a una obra de teatre.

Les activitats a fer abans (principalment les de l’apartat a. i b.) hauran d’ajudar a entendre els conceptes abstractes com la noció de museu, la recreació del tema literari del pas del temps i la comprensió d’aquest tema a partir de la pròpia experiència o amb propostes esclaridores que els desperte el desig de voler plantejar-se més dubtes.

Les activitats a fer després de l’espectacle, (mireu els apartats c. i d.), tenen a veure, en part, amb la quantitat de preguntes prèvies que haurem pogut generar i amb el desig de voler resoldre-les. Es tracta de que els elements estructurals de l’obra (personatges, temps, espai, conflicte, argument) els queden clars i els siguen familiars, al temps que no esdevinguen un entrebanc per a la comprensió del fil narratiu de la història.

Per últim, totes les activitats a fer, giren al voltant de la capacitat dels mestres d’incorporar l’experiència d’anar al teatre en el marc d’un projecte de treball a llarg termini i dins de la programació de l’escola. Confiam plenament en el saber fer dels mestres per traure el millor partit d’aquestes activitats i esperem que sàpiguen inventar-ne de noves.

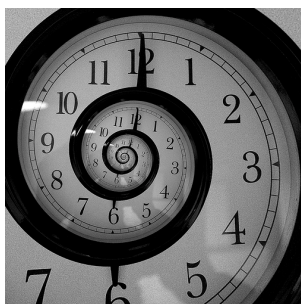
Antoni Navarro Amorós

- ABANS DE VEURE L'ESPECTACLE -

A) Trencar el gel

“Quan era més jove, i més inexpert, construïa mecanismes de rellotgeria i amb ells somiava de dominar el temps”.

- El rellotge biològic.

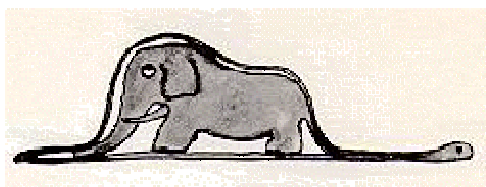
En un **Museu del temps**, d'entrada s'ha de saber mesurar el temps però, com ho farem? Tancareu els ulls durant 30 segons que seran cronometrats pel mestre, mentestant contareu mentalment **30 segons** i obrireu els ulls en acabar tot alçant la mà en silenci. Comprovareu com per a uns el temps passa més apresa i per a altres més a poc a poc. **I per a tu?**

- Paraules encadenades.

Per tal que els alumnes entenguin el joc mnemotècnic que usa el mag per a recordar jugarem a “les paraules encadenades” per parelles. Per parelles, un diu una paraula i l'altre ha de continuar dient una altra paraula que comence amb l'última síl·laba i així consecutivament. Perd qui primer es queda sense paraules.

- Endevinar objectes dins de la serp que tot s'ho engoleix.

Farem a classe una pluja d'idees sobre els objectes que ens agradaria recordar sempre. Fins i tot algú té una d'aquelles caixes plenes d'andròmines que no valen res però que per nosaltres tenen un gran valor sentimental. Al dia següent, cadascú portarà un objecte de casa que vulga incorporar al “Museu del temps” i després de dibuixar-lo amb la tècnica del **Petit Príncep** (la serp que tot ho engoleix) es posaran dins d'una bossa i la resta de la classe hauran d'endevinar de quin objecte es tracta i a qui pertany només tocant-lo, escoltant-lo, degustant-lo... Valen tot els sentits excepte la vista.

B) Escalfament

“El temps passat només es viu si el recordem”

- Actuar amb objectes animats

Prendrem un objecte que funcionarà com a comodí per despertar la nostra imaginació. És una activitat que consisteix a passar un pal de fusta o un mocador que faran el paper d'un objecte inventat i conforme va passant el nou usuari el convertirà en un determinat objecte tot fent les accions que se solen fer amb aquest objecte.

- La primera vegada

Te'n recordes del 1r dia que visitares un país diferent al teu? La primera vegada que anares de vacances? Encara més, te'n recordes de la primera vegada que plorares? Per a tot hi ha hagut una primera vegada. Amb aquesta premissa i per mitjà de la tècnica “**Me'n recorde quan... com... de... qui...**” iniciarem per parelles l'evocació de records de la infantesa (inspireu-vos en els 5 sentits). Després jugareu de 4 en 4, de 8 en 8 i així fins jugar tota la classe.

- Museu

El primer museu particular de la nostra vida és la primera col·lecció de cromos, de tazos, de fotos, de boletes... Els adults col·leccionen peces de ceràmica, pintures, estàtues...dins d'uns edificis anomenats museus. Després de veure l'espectacle, descobrireu que també hi ha museus molt especials. Ara us proposem fer un museu a la vostra classe. Per construir-lo, haureu d'aportar cadascú un objecte de les vostres col·leccions i exposar-lo a classe durant uns dies perquè tots el puguem veure.

- M'avorrisc!!!

Quantes vegades has dit aquesta frase? Vols conèixer la teoria de la relativitat explicada a un nen? Llegeix aquest anècdota i escriu a partir d'ella una definició per a una màquina que es dirà el “**avorri-crono**”.

Un vegada, en una entrevista li preguntaren a Einstein si podia explicar la Teoria de la Relativitat de manera senzilla. Aquest va respondre: - Una hora en companyia de la seua núvia no és en absolut el mateix temps que una hora fent un examen.

- El meu arbre genealògic.

Realitza el teu arbre genealògic amb l'ajuda dels teus pares. Després fareu un àlbum dels arbres genealògics de la classe i us els explicareu mútuament.

- DESPRÉS DE VEURE L'ESPECTACLE -

C) ECOS DE L'ESPECTACLE

“Nosaltres donem a cada objecte orfe una història adoptiva.”

- Redacció d'una història per als objectes orfes.

Vols apadrinar un objecte orfe? Li vols escriure una història? Després de la representació us donaran un objecte orfe per classe, o bé podeu triar un d'aquests i inventar una història possible. Abans de començar però, entre tota la classe fareu una pluja d'idees per tal d'esbossar el perfil de l'objecte tot responent a l'estrella de les preguntes. Ací teniu unes preguntes que us ajudaran a construir la història.

Qui?
Quan?   **Què?**
                    On?

Per què?   **Per a què?**
Quant?   **Com?**

Ací tens un l'exemple de Sasha (net del iaio ucraïnès de l'obra):

“Em diuen Alexander i tinc 10 anys. Soterraré una enciclopèdia escrita en ucraïnès. Me la va regalar el meu iaio, que es va quedar allí.”... Me la va regalar perquè no oblidara la llengua de la meua terra. Em va costar dos anys llegir-la sencera. Jo no conec el meu iaio. Jo vaig nàixer ací, i ell no pot vindre ací, perquè la policia espanyola no li concedeix el permís... Li he escrit una carta per contar-li que soterraré l'enciclopèdia al Museu del Temps...”

- Pictogrames.

L'avi d'origen ucraïnès a la recerca del seu net que viu a Espanya ens servirà per introduir el tema de la comunicació humana i de la importància de trobar vies d'enteniment entre les persones com en aquest cas a partir de les imatges amb el “pictionary”. Aquest joc també s'utilitza per a la integració de nouvinguts.

El **Pictionary** és un joc de societat, on diverses persones competeixen dividides en equips per endevinar el màxim possible de paraules. Un membre de l'equip ha de fer un dibuix perquè la resta de companys l'encerte abans que s'esgoti el temps. Hi ha diferents categories O (objecte), A (acció), P (persona, ésser o lloc) i D (dificultat), no es permet dibuixar símbols, números o lletres i el que dibuixa no pot parlar o fer gestos que ajuden als companys. (Wikipedia)

D) Anàlisi.

“No hem perdut el temps. Al contrari: hui hem après que el “Museu del Temps” no serveix tan sols per a recordar... També serveix per a trobar.”

- Reflexiona, desxifra i comenta el significat d'aquestes frases de l'espectacle:

- *El temps passat només és viu si el recordem.*
- *Quan u deixa la seua terra perd moltes coses: la seua família, el seu idioma, els seus amics, les olors dels seus menjars, els colors dels seus carrers...*
- *En els pitjors moments et poden passar les millors coses de la vida.*

- Raona i debat aquesta qüestió:

Què creus que és més important, la memòria tancada en un playmobil o en la façana d'una universitat?

- Endevina, endevinalla, si la saps calla!

A ma casa, a la tauleta de nit tinc una capseta de música que quan dic la paraula “**Revolució**” s'obri, i apareix una ballarina d'aquelles que van girant! Amb quines altres paraules s'obriria?

Pista: també s'obri quan dic “**dolors**”, “**remeis**”, “**mirall**”, “**fàcil**”, “**sol**”... encara no l'has endevinat?

- Googlear o els arxivers galàctics.

El verb “googlear” cada vegada està més de moda i consisteix a trobar informació sobre la persona que acabem de conèixer a Internet per mitjà del buscador més popular. Ànims!! Localitza els objectes del Museu del Temps a la xarxa i penja el teu.

<http://www.tagzania.com/user/museudeltemps>

- Dibuixa la casa dels personatges

Ruslan, l'avi ucraïnès aconsegueix trobar el seu nebot Sasha amb dibuixos del seu fill, de la dona i de la casa on vivien que ara està buida. T'imagines la casa d'un pescador en forma de peix, o la d'un sabater amb taló i tot? Dibuixa la casa d'un cuiner, d'un trapezista, d'un rellotger, d'un mag, o d'un arxiver.

- Missatge en una ampolla.

Imagina que vols que l'experiència que has tingut anant al teatre no es perga amb el pas del temps. Et proposem que l'escrigues com si fos un conte i que la claves dins d'una ampolla i la llances al mar. Aquesta tècnica la fan els naufragats amb l'esperança que algú els rescate.

*Pongo estos seis versos en mi botella al mar
con el secreto designio de que algún día
llegue a una playa casi desierta
y un niño la encuentre y la destape
y en lugar de versos extraiga piedritas
y socorros y alertas y caracoles.*

Mario Benedetti

Si voleu contactar amb nosaltres:

ALBENA TEATRE

C/ JAUME ROIG, 8

46250 L' ALCÚDIA (VALÈNCIA)

TEL. 96.299.70.39

FAX. 96.299.76.95

www.albenateatre.com

info@albenateatre.com

<http://www.tagzania.com/user/museudeltemps>

EL MUSEU DEL TEMPS

Idea original de **José Antonio Portillo**

Amb:

Àlex Cantó
Nacho Diago
Julio Salvi / Carmelo Moreno

Direcció: **Fernando Bernués / Laura Useleti**

Text: **Patxo Tellería/J. A. Portillo**

Disseny espai escènic: **José Antonio Portillo**

Traducció: **Laura Useleti**

Disseny llums: **Ximo Olcina**

Vestuari: **Rocío Cabedo**

Alquimista musical: **Dani Miquel**

Realització efectes animació audiovisual: **Maria Valiente**

Construcció arbres: **María Pradera i Raúl Cano**

Disseny i construcció de les màquines: **Fermín Jiménez**

Realització audiovisual **David Bernués**

Disseny i construcció sac de llums: **Juan Mayoral**

Traducció i assessorament d'ucraïnés: **Oleh Bezushka**

Fotografia: **Jordi Pla**

Vídeo: **De foto/Tono i Sabín**

Disseny dossier didàctic: **Toni Navarro**

Disseny gràfic: **Enric Solbes**

Il·lustració del cartell: **M. Carmen Puchol**

Cap tècnic: **Marcos Orbegozo**

Realització escenografia: **Deblanc**

Impremta: **Gimeval**

Transports: **Transjoma**

Gerència: **Joan Carles Dauder.**

Administració: **Techus Gómez**

Coordinació gira: **Virginia Cordero/ Maika Gómez**

Direcció artística: **Albena i Carles Alberola.**

Ajudant de producció: **Mónica Pérez**

Producció: **Toni Benavent/ Koro Etxeberria**

Coproduït per **Albena Teatre i Tanttaka Teatroa**

Cia concertada amb INAEM Ministerio de Cultura i Teatres de la Generalitat Valenciana

Cia resident: Ajuntament de l'Alcúdia

Agraïments especials a : L'Horta Teatre, Visitants.